

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง อาทิ กำลังคน กำลังเงิน ทรัพยากรธรรมชาติ เครื่องมือ เครื่องใช้ การบริหารจัดการ ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าได้สัดส่วนทัดเทียมกัน และในบรรดาปัจจัยที่ใช้ในการพัฒนาประเทศนั้น กำลังคนนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะเหตุว่า ถ้ามีจำนวนคนพอสมควร มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานและการจัดการที่ดีแล้ว โอกาสที่จะได้รับผลดี และประหยัดย่อมมีมากขึ้น จนอาจกล่าวได้ว่า “คนสำคัญยิ่งกว่าเงินและสิ่งของมากมายนัก”

ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คือ การศึกษา การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ โดยนัยดังกล่าว ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาจึงเน้นการพัฒนาบุคคลใน 4 ด้าน อย่างสมดุลและกลมกลืนกัน ได้แก่ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านร่างกาย และด้านสังคม การจัดการศึกษาในประเทศไทย แบ่งได้ 4 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา ในการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ นั้น การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษานับว่ามีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐจัดให้เด็กและเยาวชนทุกคน ทุกพื้นที่ทั่วประเทศมีโอกาสเล่าเรียนอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความเสมอภาคแก่เยาวชนทุกคนของประเทศ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งหมายถึง การศึกษาในช่วงชั้นปีที่ 1-4 มีหน่วยงานรับผิดชอบนอกเหนือจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เทศบาลซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย ก็มีส่วนในการจัดการศึกษาระดับนี้ด้วย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา

ตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ ซึ่งต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และ การบูรณาการตามความเหมาะสม โดยการจัดสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและ ความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และ การแก้ไขปัญหาจากประสบการณ์จริง โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน นอกจากนี้ ผู้สอนยังต้องสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งผู้สอนและผู้เรียน แนวการจัดการ การศึกษาดังกล่าวจะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาของชาติ หน่วยงานและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ต้องตระหนักและหาทางดำเนินการให้ประสบผลอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น ครูจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับสังคมยุค เทคโนโลยีสารสนเทศ คือ การรู้จักจัดเรียงลำดับ กระบวนการก่อน-หลัง มีขั้นตอนในการ ดำเนินงาน ซึ่งการจะบรรลุถึงลักษณะดังกล่าวได้ ครูต้องหมั่นศึกษา หมั่นคิด อย่างเป็นระบบ เพราะในปัจจุบันเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าขึ้นมา ครูจึงควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ของครูอีกมาก เพราะยุคสังคมเปลี่ยนแปลงไปครูก็ควรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและบทบาทด้วย เพราะครูเป็นผู้นำทางสังคม เป็นผู้นำทางปัญญา จึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน แม้ครูโรงเรียนเทศบาลก็ไม่มีข้อยกเว้นในเรื่องนี้เช่นกัน

แต่จากการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานบริหารการศึกษาท้องถิ่นทุกปีต่อการ จัดการศึกษาของเทศบาล ทั้ง 12 เขตการศึกษา พบว่า นักเรียนของโรงเรียนสังกัดเทศบาล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ (สุชาติ โพธิ์งาม. 2537 : 49)

จากผลการประเมินตามที่กล่าวมาแล้วช่วยยืนยันช้่นว่านักเรียนสังกัดเทศบาลที่สังกัดอยู่ใน เขตการศึกษา 10 ก็ย่อมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉลี่ยค่อนข้างต่ำด้วยเช่นกัน เนื่องจากครูเป็นผู้ มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาดังกล่าวมาแล้ว ในการแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ของนักเรียนทางหนึ่งที่จะทำได้ก็คือ การพัฒนาครูให้มีศักยภาพและคุณภาพสูงข้้นนั่นเอง

เพื่อให้เกิดผลในการพัฒนาครูสังกัด โรงเรียนเทศบาล สังกัดเขตการศึกษา 10 อย่าง แท้จริง ควรมีการศึกษาความต้องการของครูเหล่านี้ว่า ต้องการพัฒนาในด้านใดและมากน้อย เพียงใด

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาครูสังกัด โรงเรียนเทศบาล สังกัดเขตการศึกษา 10 ให้มีคุณภาพดีขึ้น จึงมุ่งศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน วิชาการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาเฉพาะความต้องการพัฒนาทางด้านวิชาการของพนักงานครู โรงเรียนเทศบาล สังกัดเขตการศึกษา 10 ตามของรายงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล (สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. 2540 : 25-26) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านการสอนและกิจกรรมนักเรียน
2. ด้านการวัดผลและประเมินผล
3. ด้านเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน
4. ด้านส่งเสริมงานวิชาการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความต้องการพัฒนาทางด้านวิชาการของพนักงานครู โรงเรียนเทศบาล สังกัดเขตการศึกษา 10
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาด้านวิชาการของพนักงานครู โรงเรียนเทศบาล สังกัดเขตการศึกษา 10 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

พนักงานครู โรงเรียนเทศบาล สังกัดเขตการศึกษา 10 ที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความต้องการในการพัฒนาทางด้านวิชาการโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

ความสำคัญการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ ช่วยให้ทราบระดับความต้องการพัฒนาด้านวิชาการ ของครูผู้สอนในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเขตการศึกษา 10
2. สามารถเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านวิชาการของพนักงานครู โรงเรียนเทศบาล สังกัดเขตการศึกษา 10 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ พนักงานครูเทศบาลที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเทศบาล
สังกัดเขตการศึกษา 10 จากโรงเรียน 35 โรงเรียน จำนวน 962 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ พนักงานครูเทศบาลที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน
สังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 10 จำนวน 275 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี
และนอร์แกน และสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา จำแนกดังนี้

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

2.1.1 เพศ จำแนกเป็น

2.1.1.1 เพศหญิง

2.1.1.2 เพศชาย

2.1.2 อายุ จำแนกเป็น

2.1.2.1 ต่ำกว่า 30 ปี

2.1.2.2 30-40 ปี

2.1.2.3 40 ปีขึ้นไป

2.1.3 ประสบการณ์ในการทำงาน

2.1.3.1 ต่ำกว่า 5 ปี

2.1.3.2 ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการพัฒนาตนเองด้านวิชาการ จำแนกเป็นราย

ด้านดังนี้

2.2.1 ด้านการสอนและกิจกรรมนักเรียน

2.2.2 ด้านการวัดผลและประเมินผล

2.2.3 ด้านเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน

2.2.4 ด้านส่งเสริมงานวิชาการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความต้องการ หมายถึง ความมุ่งหวัง หรือความประสงค์ที่มีต่อการพัฒนาทางด้านวิชาการ
2. การพัฒนาทางด้านวิชาการ หมายถึง การเพิ่มศักยภาพในการทำงานด้านวิชาการของครูผู้สอน ในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเขตการศึกษา 10 ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะเกี่ยวกับการจัดการศึกษา รวม 4 ด้าน คือ
  - 2.1 ด้านการสอนและกิจกรรมนักเรียน

การสอน หมายถึง วิธีการถ่ายทอดความรู้จากครูไปสู่นักเรียน

กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกหลักสูตร ในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ในเวลาและนอกเวลา ที่โรงเรียน ครู และนักเรียน ร่วมกันจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์มากที่สุด
  - 2.2 ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง กระบวนการติดตามผลการปฏิบัติว่าตรงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย เพียงใด และเป็นการตรวจสอบการสอนว่า ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้เพียงใด มีความสามารถแค่ไหน สิ่งใดบกพร่อง ควรปรับปรุงแก้ไข
  - 2.3 ด้านเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน หมายถึง เครื่องมือ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ที่จะมาสนับสนุนการเรียนการสอน ได้รับความสนใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจดีขึ้นอย่างรวดเร็ว
  - 2.4 ด้านส่งเสริมงานวิชาการ หมายถึง งานที่สนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ งานห้องสมุด โสตทัศนูปกรณ์ ห้องเรียนประจำ และห้องบริการทางวิชาการ
3. โรงเรียนเทศบาล หมายถึง สถานศึกษาระดับประถมศึกษา รวมทั้งโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่สังกัดเทศบาล กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
4. โรงเรียนเทศบาล สังกัดเขตการศึกษา 10 หมายถึง โรงเรียนสังกัดเทศบาลที่จัดการศึกษา จำนวน 9 เทศบาล คือ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เทศบาลเมืองนครพนม เทศบาลเมืองมหาสารคาม เทศบาลเมืองยโสธร เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เทศบาลนครอุบลราชธานี เทศบาลเมืองวารินชำราบ เทศบาลตำบลพิบูลมังสาหาร และเทศบาลเมืองมุกดาหาร
5. พนักงานครูเทศบาล หมายถึง พนักงานเทศบาล ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นผู้สอนในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเขตการศึกษา 10